

Ko e Fanauako 'oku li'aki 'oku nau kau ki ha taha 'o e fa'ahinga ko 'eni:

- 1** Puke/ lavea
- 2** Li'aki ako pe
Li'aki ho'o tama ka 'oku 'ikai te ke 'ilo koe ki ai
- 3** 'Ikai tali 'e he 'apiako
Kuo fai ho leleitaha, ka 'oku 'ikai pe fie ako ho'o tama
- 4** 'Osi e kataki ia 'a e 'apiako
Na'e 'ikai te ke faka-ngofua ho'o tama ke li'aki. hange ko 'eni malolo faka-famili, to'otama, tokoni ki he matu'a 'i 'api, pe ngaue 'i ha falengaue fk-famili.

Matu'a mo e Tauhi fanau 'oku na matu'aki mahu'inga 'aupito ki hono hino'i e 'ulungaanga 'o e long'a'i fanau.

Ko e fatongia mahu'inga 'aupito 'oku ke faka-hoko, 'i hono poupoua mo fale'i ho'o tama ke hao mo malu, 'ikai ngata ai ka ke ne 'ilo foki ki he ngaahi me'a lahi 'oku ala fili, pe fai tu'utu'uni ki ai

'OKU 'IKAI SAI E LI'AKI

Ka 'oku 'iai ha me'a 'oku ke tokanga ki ai, te ke lava 'o fetu'utaki ki he 'apiako he 'ofisi faka-vahe 'a e DE&T.

'OKU 'IKAI SAI E LI'AKI

Faka-matala Fekau'aki Mo E Ma'uako, Ki He Matu'a Mo E Tauhi Fanau

'Oku malava' e he ako ke ne 'oatu ha kaka'u lelei

www.sofweb.vic.edu.au/wellbeing/welfare/attend.htm

Fehu'i 'oku fa'a 'ekea

Ko e ha hoku fatongia ko e Matu'a pe Tauhi Fanau?

Faka-papau'i ko ho'o tama 'oku:

- Ma'u ako he 'aho ako kotoa pe
- Tauhi taimi he 'aho ako kotoa pe

Faka-papau'i 'oku ke:

- 'Ave ha tohi ki he 'apiako, kapau na'e li'aki ho'o tama
- Fetu'utaki ki 'apiako, kapau 'oku 'ikai fie ma'u ako ho'o tama
- Sio ki he Toketa pe Toketa nifo he taimi/ 'aho 'oku 'ikai fai ai ha ako
- Teu ho'o mou faka-tau, katoanga 'aho fa'ele'i, pe ha toe me'a pe 'i ha 'aho/ taimi 'oku 'ikai fai ai ha ako
- 'Oua 'e faka-nofa noa'ia ho'o tama (pe 'i ha 'uhinga vaivai).

'Oku mahu'inga nai e ma'u ako ma'u pe?

- 'Io – ka li'aki ho'o tama mei he 'uluaki 'aho, te ne alaala vale mo faingata'a'ia he 'ene ako, he na'a ne mama'o (misi) 'a e ngaahi me'a na'e totonu ke ne alaanga mo ia mei he kamata 'anga
- Ko e toutou ma'u ako 'oku lelei ke faka-papau'i 'oku 'ikai motuhia e ako 'a e Fanau. Ko e tauhi e ako, 'oku hange ia ha toka maka ki ha langa lelei he kaha'u
- 'Oku tokoni e 'apiako ki he longa'i fanau ke faka-tupulaki 'enau 'ilo faka-sosiale, hange ko e faka-kaume'a, pea tauhi e ngaahi va, ngaue faka-kautaha, poto'i faka-fetu'utaki, pea ke te fiemalie foki mo hoto kita.

Ko e ha e me'a 'oku ou 'amanaki 'e fai 'e he 'apiako ma'a ku?

- Tokanga'i e ma'u ako 'a e fanau, pea toe siofi mo 'ene tupulaki/ faka-lakalaka faka-uike
- 'Ai ha founga ke tokonia e matu'a ke nau faka-lotolahia 'enau fanau ki he ako.

Ko e ha e fa'ahinga tokoni teu ala ma'u, kapau 'oku 'ikai fie 'alu 'eku tama ki he ako?

'Oku lahi e ngaahi me'a 'e ala tokoni atu ai e 'apiako:

- 'E lava ke ngaue faka-taha ho'o tama mo ha faiako, hange ha taha tokoni pe vete palopalema
- 'E lava ke ngaue 'a e komoti fale'i 'a e fanauako mo ho'o tama
- 'Ai ha taha tauhi pe fale'i ma'a ho'o tama
- 'A'ahi atu ki ho 'api ke siofi e palopalema, pea ngaue faka-taha ki ai mo e matu'a
- Tuhu'i e 'uhinga 'oku 'ikai fie 'alu ai ho'o tama ki he ako
- 'Ai ha founga temau faka-lotolahia ai koe ke ke tokonia ho'o tama ki he ako
- Ngaue'aki ha founga faka-pale'i ho'o tama ke tohoaki'i ai ia ki he ako
- Faka-fe'iloaki ia ki ha ngaahi kulupu kehekehe he sosaieti.

Kuopau nai keu 'ave 'eku tama ki he ako he 'aho kotoa pe?

'Io, tukukehe:

- ka 'oku lavea pe matu'aki puke
- ka 'oku 'iai ha mahaki faka-tu'utamaki 'oku ne fokoutua ai
- kapau kuo 'osi fetu'utaki ki he Puleako 'aki ha 'uhinga mo'oni mo lelei ke ne mama'o ai.

'E faka-'ilonga li'aki/ mama'o 'eku tama, kapau 'oku 'alu ki he teifi, falemahaki ma'ae fanga monumanu, pe ki ha polokalama he kolo?

- 'Ikai, kehe pe ko e kongia ia e polokalama 'a e ako.

Feefee kapau 'oku kau 'eku tama 'i ha sipoti?

- 'Ikai, kehe pe ko e kongia ia e polokalama 'a e ako.

Teu faka-ha nai ki he 'apiako, 'oka mama'o 'eku tama?

- 'Io, ko e lelei pe ia ma'a ho'o tama. 'Oku 'iai e lao 'a e Potungau'e ako mo e Faiako ki he ma'uako. Ko ia kuopau ki he 'apiako mo e kau faiako ke nau tauhi e lekooti 'o e ma'uako mo e li'aki.

